

Asiantuntijoiden haastattelujen koostumus ja teemat

Tehdyt haastattelut

T1: Vankilan varajohtaja, opinto-ohjaaja, sosiaalityöntekijä, päihdetyöntekijä

T2: Kriminaalihuoltotoimiston apulaisjohtaja + kolme sosiaalityöntekijää

T3: Vankilapastori

T4: Sovittelutoimiston johtaja + kaksi vapaaehtoissovittelijaa

T5: Käytännön työntekijöiden fokusryhmä: seitsemän osallistujaa, jotka edustivat seuraavia tahoja: lastensuojelu, Mannerheimin lastensuojeluliitto, kaupungin nuorisoyksikkö, Non Fighting Generation -järjestö, Suomen Punainen Risti, vankila

T6: Päättäjien fokusryhmä: yhdeksän osallistujaa, jotka edustivat seuraavia tahoja: syyttäjävirasto, asianajotoimisto, oikeusministeriö, Lastensuojelun keskusliitto, sovittelutoimisto, vankeinhoito-osasto, vähemmistövaltuutetun toimisto, Ihmisoikeusliitto

T7: Toinen päättäjätason fokusryhmä: kaksi osallistujaa, joille edellisen ryhmän aikataulu ei sopinut: vankilan johtaja, lääninhallituksen poliisiosaston virkamies

T8: Kolme poliisia, yksi poliisiasemalla työskentelevä sosiaalityöntekijä

T9: Kaksi nuorisotyöntekijää, jotka osallistuivat aikaisemmin haastatteluun T5

T10: Kaksi sosiaalityöntekijää, jotka osallistuivat aikaisemmin haastatteluun T5

T11: Kuusi koulun henkilökuntaan kuuluvaa haastateltua; kolme opettajaa, yksi opintojen ohjaaja, yksi kuraattori ja yksi terveydenhoitaja

Haastatteluissa käytetty teemaluettelo

Alla on esitetty kahden pääfokusryhmän teemarungot, joita käytimme myös muissa haastatteluissa muokaten jonkin verran sen mukaan, keitä kulloinkin haastattelimme.

T5

Asiantuntijakeskustelun avaavaa esittelykierrosta varten toivomme, että mietitte muutaman minuutin pituisen puheenvuoron siitä, miten a) ketkä miellätte ”maahanmuuttajataustaisiksi nuoriksi” ja b) millä tavoin kohtaatte maahanmuuttajataustaisten nuorten rikollisuutta tai kriminaalipolitiikan monikulttuuristumista koskevan kysymyksen työssänne/toimialallanne?

Alla on asiantuntijakeskustelua kehystäviä aihepiirejä. Listatut aihealueet ovat tutkimushankkeen keskeisiä kysymyksiä, mutta emme odota, että näihin kaikkiin laajoihin aiheisiin löydettäisiin asiantuntijakeskustelussa tyhjentäviä vastauksia. Erilaisten näkökulmien ja kriittistenkin kannanottojen sekä kehittämiseidien esiin tuominen on yhtä tärkeää. Toivomme että pohditte teemoja erityisesti oman työnne tai toimialanne kautta. Tutkimuksessa ja tulevassa keskustelussa kyse ei ole vain tiukassa mielessä nuorista rikoksentekeijöistä vaan monikulttuurisuuden näkökulman tuomisesta kriminaalipoliittiseen tai (nuorten) rikollisuutta koskevaan keskusteluun.

- 1) Miten suomalaisen yhteiskunnan monikulttuuristuminen tulee esiin mm. lastensuojelun, sosiaali- ja nuorisotyön, koulun, poliisin työn tai rikosoikeuskäsittelyn arkitoiminnoissa ja kehittämisessä? Entä silloin kun kyseessä ovat erityisesti nuoret? Mitä kehittämistavoitteita?
- 2) Millaiset ovat yhdenvertaisuuslain ja muiden viimeaikaisten lakiuudistusten tuomat haasteet muun muassa rikosten ennaltaehkäisyn, lastensuojelun, rikosoikeusprosessin ja vankeinhoidon kannalta?
- 3) Millä tavoin maahanmuuttajataustaisten nuorten elämänhistoria ja nykyinen asema otetaan huomioon lastensuojelussa, rikosten ennaltaehkäisyssä, rikosoikeuskäsittelyssä ja jälkihuollossa? Entä miten nuorten perheeseen ja muihin keskeisiin sosiaalisiin verkostoihin ollaan yhteydessä? Mitä hyviä kokemuksia/kehittämistavoitteita?
- 4) Millaista viranomaisyhteistyötä maahanmuuttajataustaisten nuorten parissa on tehty (ennaltaehkäisevää/korjaavaa)? Mitä kehittämistavoitteita?
- 5) Millä keinoilla maahanmuuttajataustaisten nuorten mielekästä integroitumista voitaisiin edistää/miten ehkäistä nuorten syrjäytymistä?
- 6) Mitä monikulttuurisuus omassa työssänne merkitsee?

T6:

1) *Miten suomalaisen yhteiskunnan monikulttuuristuminen otetaan huomioon kriminaalipolitiikassa? Entä silloin kun kyseessä ovat erityisesti nuoret? Mitä kehittämistavoitteita?*

- Kuinka paljon teillä on tietoa maahanmuuttajanuorten sukupolven elämäntilanteista, asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa?
- Mikko Puumalainen on eräässä seminaarissa esittänyt, että tarvitsisimme ”etnisesti valistunutta/sensitiivistä/valpasta kriminaalipolitiikkaa”. Mitä mieltä olette tästä väitteestä? Jos näette tällaisen lähestymistavan tarpeelliseksi, mitä se voisi konkreettisesti tarkoittaa?
- Pitäisikö maahanmuuttajien saada erityiskohtelua kriminaalipolitiikassa/ lastensuojelussa; pitäisikö heidät nähdä olevan jollain tavalla erityisasemassa suomalaisessa yhteiskunnassa? Mitä se tarkoittaisi?
- Hoidon ja kontrollin eriytyneisyys suomalaisessa kriminaalipoliittisessa ajattelussa; millaisia implikaatioita tällä on sille, miten maahanmuuttajanuoria kohdellaan esim. rikosoikeusjärjestelmässä?

2) *Millaiset ovat yhdenvertaisuuslain ja muiden viimeaikaisten lakiuudistusten tuomat haasteet muun muassa rikosten ennaltaehkäisyyn, lastensuojelun, rikosoikeusprosessin ja vankeinhoidon kannalta?*

- Onko paineita lakien uudistamiseen tästä näkökulmasta?
- Nuorisorangaistus: sisältö suunnitellaan yksityiskohtaisesti; onko sisällön suhteen mietitty, mitä se voisi merkitä maahanmuuttajanuorilla?
- Miten muita rikosprosessia tai seuraamuksia voidaan kehittää tästä näkökulmasta? Onko pohdittu?

3) *Millaista viranomaisyhteistyötä maahanmuuttajataustaisten nuorten parissa on tehty (ennaltaehkäisevää/korjaavaa)? Mitä kehittämistavoitteita?*

- Mitä viranomaisia rikoksia tekevä tai jollain muulla tavalla oireileva maahanmuuttajataustainen nuori kohtaa? Onko tässä eroa suhteessa kantaväestön nuoriin? Millaisia ongelmia näihin kohtaamisiin on liittynyt teidän näkökulmastanne?
- Suomessa rangaistus ja hoito ovat erillisiä järjestelmiä. Mitä tämä merkitsee viranomaisyhteistyön näkökulmasta?
- Näkyykö eri professioiden välistä kamppailua? Onko suhteita, jotka eivät toimi?
- Onko moniammatillisia verkostoja, tiimityöskentelyä tms. järjestetty ja tarvitaanko tällaista?
- Nuorten haastattelut: sosiaalityön paikka oli hahmoton.
- Ajatus kulttuurisista tulkeista.
- Yhdenvertaisuuslain velvoitteet/tavoitteet? Miten niitä voitaisiin käytännössä edistää?

- 4) *Millä tavoin maahanmuuttajataustaisten nuorten elämänhistoria ja nykyinen asema Suomessa otetaan huomioon lastensuojelussa, rikosten ennaltaehkäisyssä, rikosoikeuskäsittelyssä ja jälkihuollossa? Mitä kehittämistavoitteita?*
- Millaiseen prosessiin rikosten tekeminen liittyy?
 - Kielitaito.
 - Traumaattiset kokemukset: pitääkö käsitellä? Missä? Varovaisuus työntekijöillä suhteessa siihen, mitä seuraa, kun vaikeita asioita nostetaan esiin vs. nuoren haastattelu: ei ollut koskaan puhunut näistä asioista kenellekään.
 - Mielen terveysongelmat.
 - Sukupuoli.
 - Suhteet nuoren yhteisöihin: vanhemmat, kaveripiiri, koulu.
 - Suomalaisen yhteiskunnan rasismi.
- 5) *Millä keinoilla maahanmuuttajataustaisten nuorten mielekästä integroitumista voitaisiin edistää/miten ehkäistä nuorten syrjäytymistä?*
- Koulutus; onko tarvetta? Kenelle? Mitä se olisi?
 - Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden rekrytointi työntekijöiksi? Mitä kokemuksia/kehittävää?
 - Mitä poliittisella/yhteiskunnallisella/kulttuurisella tasolla on huomioitavaa, kun ajatellaan maahanmuuttajanuoria ja rikollisuutta?
 - Mitä voisi olla ”etnisesti valistunut preventio” (Puumalainen)?
- 6) *Loppukierros: sanokaa yksi asia, joka teidän mielestänne pitäisi korjata, kun ajatellaan maahanmuuttajanuorten rikollisuutta ja heidän asemaansa rikosoikeusjärjestelmässä?*